

Bloed, zweet en tranen in de Zuid-Chinese Zee

Vreemd hoe bloederig een hoofdwond kan zijn. Een van de duikers bukt niet op tijd als hij met het liftje het water uit wordt gehesen en komt grondig in aanvaring met een stang boven aan dek. Het is heel even een levendige boel aan boord. Mensen komen aanrennen met ontsmettingsmiddelen, een handdoek, water en uiteraard camera's want zo'n uit bloed opgebouwde kop geeft altijd een aardig plaatje. Het grillige, zes centimeter lange litteken is voor de duiker een permanente herinnering aan een gedenkwaardige zoektocht naar de onderzeeboot Hr. Ms. K-XVI.



Om U nader te informeren:

Nabestaanden van bemanningen van in de Tweede Wereldoorlog vermiste onderzeeboten zijn een aantal jaren geleden begonnen met een plan van aanpak om de drie sindsdien nog vermiste onderzeeboten te lokaliseren. Twee daarvan, O-20 en K-XVI raakten verloren in de Zuid Chinese Zee, de derde, O-13, ligt in de Noordzee. Deze inspanningen resulteerden in de vondst van de O-20 op 12 juni 2002. De ter identificatie meegenomen dektelefoon van de O-20 is aan de Onderzeedienst afgedragen en wordt daar bewaard tussen andere bewijzen van eerbetoon aan de mannen van toen. De zoekslag naar de K-XVI vond plaats van 9 t/m 20 mei 2003. Mijn dochters Claire, Jessica en ik, zijn meegegaan op deze zoektocht naar onze vader en grootvader Willem Blom en ik wil U graag een persoonlijk beeld geven van onze ervaringen.

Na aankomst in de haven van Kuching in Borneo, schepen we ons na enig oponthoud vanwege SARS controles in op de Mata Ikan, een stevige 22 meter lange boot zonder fratsen. Aan boord zijn Michael Lim, de eigenaar uit Singapore en Martin, twee zeer ervaren diepzeeduikers. Verder de vrouw van de eigenaar die software-engineer is en een belangrijke rol zal spelen bij de interpretatie van de meetgegevens van de apparatuur en een bemanning van zes Indonesiërs.

Onze Nederlandse groep bestaat uit zeven ervaren duikers (de achtste is net voor vertrek in het zieken-

Uitkijken geblazen

huis opgenomen), waaronder een cameraman i.v.m. de documentaire die op stapel staat en wat loslopend spul: mijn dochters Claire, Jessica en ik. Wij hebben van tevoren afgesproken dat we zullen proberen niet in de weg te lopen en elkaar niet te bemoeieren. "Klaas is de baas" is dan ook het motto. Klaas Brouwer, de leider van de expeditie, in zijn andere leven gezagvoerder bij de KLM en voorzitter van de International Association for Handicapped Divers en beoefenaar van nog een heel stel andere activiteiten, heeft een natuurlijk overwicht en geeft op een bewonderenswaardige efficiënte wijze leiding aan het geheel. Ook de andere duikers stralen rust en professionaliteit uit en we voelen ons binnen een mum van tijd thuis en vertrouwd. We worden als vanzelfsprekend opgenomen in het team en er wordt goedmoedig geplaagd over en weer. Vooral mijn wat groot uitgevallen koffer is onderwerp van enige hilariteit. Achteraf blijkt dat bijna de volledige inhoud uitstekend dienst zal doen bij diverse gelegenheden. Hoe hard we ook allemaal bezig zijn, het leven aan boord ervaar ik als buitengewoon ontspannend. Na 24 uur voelt het alsof ik nooit anders geleefd heb. Op een middag staan Sonja Brouwer en ik op het dek over zee uit te kijken. Sonja is duikinstrucent en heeft een uiterst scherp waarnemingsvermogen

en is daarom ook geregeld uitkijk. Dichterbij zien we dat een van de bemanningsleden zijn bord afveegt met een doekje van onbestemde afkomst en leeftijd, vervolgens een stuk dek er mee schoonmaakt en als achterhought een beker bewerkt. Sonja en ik kijken elkaar aan en constateren tevreden dat we meer verbaasd dan gealarmeerd zijn. De totale berusting heeft bezit van ons genomen. 's Avonds bij het avondmaal betrap ik mij er wel op alle etensgerei met gezonde argwaan te bekijken. Geeft niet; je kunt de zelf gevangen lobster uitstekend met je vingers eten.

Wanneer na een paar dagen het water uit de kraan (wij hebben waarschijnlijk toch teveel gedoucht) steeds drabbige wordt en tijdens het ongebruikelijk slechte weer een aantal vaten water en ook flessen drinkwater over boord slaan, probeer ik mij in te denken hoe zoiets zal zijn tijdens een oorlog. Iedere dag honger, dreiging van ziekte, dood, executies, vijanden overal en niet weten wanneer het zal eindigen en ik schaam me voor de decadente gemakzucht waarmee ik schoon water, comfort en veiligheid als vanzelfsprekend beschouw. Het plan is om de eerste dag, op weg naar de zoeklocatie, te duiken op een dichtbijgelegen scheepswrak om de gelegenheid te baat te nemen om de apparatuur, magnetometer, side-scan sonar en de front-scan sonar uit te proberen op een bekend schip. Dit blijkt het wrak te zijn van de Katori Maru, een Japans transportschip dat in 1941 is getorpedeerd door de K-XIV onder Van Well Groeneveld. Het is de eerste duik die ik ooit in buitenwateren maak en ik probeer me te concentreren op mijn ademhaling en besef al zwevend bij het wrak hoe bizar het is dat ik juist op deze plek ben op zoek naar het schip van mijn vader. Ook deze mannen, de vijand van toen, hebben een familie gehad die om hen rouwde.

We varen daarna door naar een locatie waar vissers zeggen hun netten kwijt te raken en die op de weg ligt naar de door Japan genoemde plek, maar na een aantal duiken besluiten we dat er te weinig aanknopingspunten zijn en varen door naar ons oorspronkelijke doel, waar met side scan sonar de omgeving



Klaas Brouwer en Jessica Boonstra op weg naar de Mata Ikan

wordt onderzocht. De magnetometer is dan helaas al kapot en niet meer te gebruiken. De sonars worden in ploegen geobserveerd en op een aantal plaatsen wordt gedoken.

Tijdens een pauze zijn ook mijn dochters ondergedoken en tegen de afspraak in nog niet bovengekomen. Er is een beheerste onrust en er wordt snel een zoekplan opgesteld. Vreemd genoeg ben ik totaal niet ongerust. De meisjes zijn niet alleen; ze zijn wel vaker in een penibele situatie geweest en lopen, denk ik, niet in zeven sloten tegelijk. Pas later in Nederland realiseer ik mij door een ander, dodelijk ongeval met een duiker, hoe naïef dit was. Wanneer een paar dagen later vier - zeer ervaren - duikers in moeilijkheden komen en bij de sterke stroming in hoog tempo naar de horizon afdrijven en wij het anker, dat de nacht daarvoor in de storm beschadigd is geraakt, niet snel kunnen lichten om ze op te halen, pas dan staat mijn hart stil en vraag ik mij af of de prijs voor deze zoektocht niet te hoog gaat worden. De slachtoffers zelf blijken uiterst laconiek onder het gebeuren te zijn. Roy, die in zijn luchtmachtijd een been is kwijtgeraakt, maakt grapjes over haaien en prothesen en heeft alleen wat problemen met de brandende zon op zijn hoofd. Ook de anderen zijn niet onder de indruk.

Ik probeer mij voor te stellen hoe de situatie moet

zijn geweest voor kwartiermeester de Wolf, die zich na het vergaan van de O-16 ruim 35 uur in zee drijvend heeft gehouden en met de stroming is meegevoerd en uiteindelijk als enige overlevende uit de O-16 is gekomen. Wat moet hij eenzaam geweest zijn die nacht en wat een indrukwekkende man moet het zijn geweest.

Bij de vermoedelijke locatie van de K-XVI, door Hans Besançon, de motor achter de zoektocht, via Japanse informatie verkregen, zeggen de bemanningsleden dat we een offer zouden moeten brengen om de boot te vinden. Als je iets aan de zee wilt onttrekken, moet je ook iets teruggeven. Een mooie gedachte vinden wij en mijn dochters vragen de kok een kokosnoot uit te hollen zodat we daarin onze offers kunnen doen; een appel, sieraden van de meisjes en mijn geliefde zakmes dat ooit van mijn moeder is geweest. Later gooi ik er een paar munten achteraan, want dat moet volgens het bijgeloof.

Ik vraag de bemanning van de K-XVI en de goden van de zee om ons te helpen bij de zoektocht, de bemanning van de Mata Ikan zingt een lied en het wordt een mooie kleine ceremonie. Ervan overtuigd dat dit wel moet helpen gaan we verder, maar een paar uur later steekt er zo'n enorme storm op dat we kennelijk iets niet helemaal goed hebben gedaan.

's Nachts slaat de dinghy onder de boot en raakt beschadigd en de nacht daarop worden we gewaarschuwd dat er een typhoon op komst is, dat er een vrachtschip verderop is omgeslagen, of we willen uitkijken naar de drenkelingen, en dat we als de bliksem moeten maken dat we naar rustiger vaarwater gaan. Bovendien horen we van een aantal gepraaide



Laatste controle voor het duiken



Willem Blom

vissersboten die hier al maanden vissen, dat er hier geen obstakels zijn waar zij hun netten aan kwijt raken. Na een dag in de beschutting van de haven en het laden van vaten vers water gaan we terug naar de locatie waar we op een diepte van ongeveer 50 meter eerder brokstukken hebben gevonden. Als een van de duikers door het slechte zicht en de sterke stroming de anderen kwijt raakt en afdrijft komt hij opgewonden boven.

Op de onderwaterfilm is een twaalf meter hoog bouwsel te zien van netten rondom wat lijkt op een toren en een periscoop. Andere duikers vinden stalen platen, een ankerketting en een anker en iets wat misschien een roer zou kunnen zijn. Er heerst een gevoel van euforie en we bellen de Marine om te vragen een aantal maten en vormen te checken. Later zal blijken dat we te vroeg gejuicht hebben en dat er zich geen toren binnen de netten bevindt. Toch blijkt uit andere vondsten dat we ook niet kunnen uitsluiten dat we de K-XVI wél hebben gevonden. Door het slechte weer, de sterke stroming en de beperkte tijd die we nog hebben lukt het niet om genoeg bewijsmateriaal mee te nemen, maar er zijn voldoende aanknopingspunten. Een volgende tocht wordt voorbereid. We houden U op de hoogte.

Katja Boonstra-Blom

Voor meer informatie en foto's zie webzijde:

**Stitching Comité nabest aanden
onder zeeboot en 1940-1945**

<http://www.onderzeeboot.org/>